

կառավարութենէն Աֆղ-ի Էմիրը ճանշարուած Ասալ Խանին որդին էր, 1845ին ծնած: Իւր հայրենեաց մէջ ծագած ինչ ինչ խռովութեանց պատճառաւ, ստիպուեցաւ բաւական ժամանակ Սմրղանտ բնակիլ, ուր Ռուսի պետութիւնն իրեն բաց ի բնակարանէ առնիկ եւս կապեց: Կարուի անգղիական ղեկավարին սպանմամբն (1879 Սեպտ. 3) երբ Ռոբէրտս զօրավարը քաղաքը գրաւեց, զԱպտուրրահման Աֆղ-ի Էմիր կարգեց: Վերջինս 1881ին Հերատի իշխանութիւնն եւս ձեռք ձգեց: Հաքիւրուլաւ Խան իւր հօրը յաշորեց:

Ապտուրրահմանի մանն Աֆղ-ի ճակատագրին վրայ — որչափ կ'երեւայ — առանց ծանր հետեւանք ունենալու պիտի շանցնի: Անգղիա համ աշըղ չի կրնար դիտել ռուսական 40,000 սպառազէն զօրաց երկրին հիւսիսային սահմաններուն վրայ բանակիլը: Այսպիսի պարագայից մէջ Անգլիոյ գլխաւոր հոգը կրնայ ըլլալ միայն Հնդկաստանն ու կենդրոնական Ասիոյ հետ ունեցած պաճառակնական յարաբերութիւններն պարտաւի ընդդէմ Ռուսիոյ: Առ այս սակայն հարկ է իրեն Հնդկաստանի դուռն եղող Հերատ ամուր քաղաքը ձեռք ձգել. սակայն իրաց արդի վիճակէն չափելով Անգլիոյ համար այդ — ի՞նչ ոչ անհնարին — գոնեայ շատ դժուարին գործք է: Զօրաց պակասութիւնը զգալի է. անգլ.-հնդկական զօրաբանակներու մեծագոյն մասը հարաւային Ափրիկէ զբաղած է, իսկ Հնդկաստան գտնուող ոչ լաւ սպառազինեալ միւս բանակները՝ ներքին խաղաղութիւնը պահելու չափ կարողութիւն ունին, ուստի եւ ի վիճակի չեն Աֆղ. արշաւելու: — Ռուս լծերթերն այս ամէն պարագաները դիտելով, զԱֆղ. բախտին ընծեոած ճրի մէջ պարզեւր կը նկատեն եւ նոյնին գրաւումը կ'ուզեն ըստ կարելոյն փութադնել:

Ծննդատան ամսոյս 7ին սգաց յանձին Լի-հունգ-Չանգի իւր ամենանշանաւոր դիւանագէտը: Հանգուցեալն իւր հայրենեաց քաղաքական պատմութեան մէջ վաթսնական թուականէն սկսեալ մեծ դեր էր խաղացած թէ՛ իբր քաջ զօրավար եւ թէ՛ գլխաւորաբար իբր փորձառու դիւանագէտ:

Ծնաւ 1823ին. 1859ին ծագած Տայ

պինգի ապստամբութեան ժամանակ հայրենիքն ընդդէմ ապստամբաց պաշտպանելուն փոխարէն նախ նահանգապետի քարտուղար կարգուեցաւ եւ յետոյ գաւառական դատարար եւ քիչ մ'ետքը Կիանգսուի կուսակալ: “Նրկնային կայսրութեան”, մէջ իւր անունն անմահացնող դիւանադարութիւնը՝ 1872ին վրան առաւ, որուն վրայ աւելցաւ յետոյ նաեւ փոխարքայ Կանտոնի: Լի-հունգ-Չանգ Նւրպա ըրած այցելութեամբ լաւ ուսումնասիրեց եւրոպական դիւանագիտութիւնը: Ծննդատան իւր վերջին խռովութեանց վտանգաւոր կերպարանք մը լառնուլը մեծաւ մասամբ իւր դիւանապետին փորձառութեան պարտական է:

Կոյմբիոյ հասարակապետութեան մէջ ծագած ներքին խռովութիւնը տակաւին կը շարունակուին: Ալքանի առաջնորդութեան տակ եղող կառավարութեան զօրքը յեղափոխականներէ յաղթուեց է: Վերջերս Կոյմէ հասած հեռագրէ մը կը տեղեկանանք, թէ կառավարութեան զօրքն 300 հոգի Բուէնապիսառ քաղաքը յարձակելով յեղափոխականաց հետ կը զարնուին: Ընդհարումը բուռն զօրութեամբ մինչեւ իրիկուն կը տեւէ: Կառավարութեան զօրքը կը յաղթուի, դաշտի վրայ թողլով 100 մեղեալ եւ վիրաւոր:

ԲՈՒՆԻՆԵՐԱԳՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԵՐԱՆՆԵՐ

ՄԱՏՆԵՐԱՍՏՄԱՆՆԵՐ — «Վտակ», 353:

ԹՂԵՐԱՅՈՒԹԻՒՆ — Գրական Թղթակցութիւններ.

356: — Գրանսիւրանիոյ ազգայնոց փափաքը. 358:

ԼԵՋՈՒՄԱՐԱՆՆԵՐ — Հիւրըման եւ իւր նոր «հայական» 359:

ՀԱՆԳՈՒՄԱՆՆԵՐ — Մարտադ Ս. Գրոց մէջ. 364:

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ — Մանուէլ Ս. Գաղտնագիտան. 370:

ԳՆԱՐՈՒՄԱՆՆԵՐ — Մեր պատկերները (պատկերազարդ). 375:

ԳՆԱՐԱՅՈՒՄ 4. Գ. Վ. Մ. — Ալիշան 4. 380:

ԳՐԱՆՆԵՐ — Գրութեանց վրայ դիտողութիւն. 381:

ՆՈՐԱՐԱՆՆԵՐ

ՆՈՐԱՐԱՆՆԵՐԱՆՆԵՐ — 381:

ԳՆԱՐԱՆՆԵՐ ԵՆՈՒԹԻՒՆ 383:

ԳՐԱՆՆԵՐ ԵՆ ԳՆԱՆՆԵՐԱՆՆԵՐ ԵՆ ԳՐԱՆՆԵՐ

Գ. ՈՒՍՈՒՄՆԵՐ Գ. ՊԱՐԱՆՆԵՐ

ԳՆԱՆՆԵՐ, ՄԻՒԹԵՐԱՆՆԵՐ ԵՆ ԳՐԱՆՆԵՐ

